

BAKI DÖVLƏT UNIVERSİTETİ

«Təsdiq edirəm»
Filologiya fakültəsinin dekani
_____ **dos. M.T.Vəliyev**

«TÜRKOLOJİ ARAŞDIRMALAR»
ELMİ-TƏDQIQAT LABORATORİYASININ
ELMİ-TƏDQIQAT İŞLƏRİNİN YERİNƏ YETİRİLMƏSİNƏ DAİR
H E S A B A T

BAKI -2014

«TÜRKOLOJİ ARAŞDIRMALAR» ELMİ-TƏDQIQAT LABORATORİYASININ ELMİ-TƏDQIQAT İŞLƏRİ

GİRİŞ

«Türkoloji araşdırmalar» elmi-tədqiqat laboratoriyası Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirinin 12 iyul 2010-cu il tarixli 1088 sayılı əmrinə və Bakı Dövlət Universitetinin 11 noyabr 2010-cu il tarixli əmrinə əsasən yaradılmışdır.

Müasir qloballaşma şəraitində türkologiyanın dünya elminə inteqrasiyası və BDU-da türkologiyaya aid fənlərin daha da səviyyəli tədrisi və mükəmməl elmi bazanın təşkili üçün «Türkoloji araşdırmalar» elmi-tədqiqat laboratoriyası filologiya fakültəsinin Türkologiya kafedrası nəzdində fəaliyyət göstərir və həmin kafedranın müdiri AMEA-nın müxbir üzvü, prof. Tofiq İsmayıl oğlu Hacıyev ona rəhbərlik edir.

2014-cü ildə «Türkoloji araşdırmalar» elmi-tədqiqat laboratoriyası «Bəkir Çobanzadə və türkologiyanın aktual problemləri» adlı problem üzrə araşdırma aparmışdır. Problemin tədqiqinə akad.T.İ.Hacıyev rəhbərlik etmişdir.

STRUKTUR VƏ ŞTAT CƏDVƏLİ.

Hesabat dövründə «Türkoloji araşdırmalar» elmi-tədqiqat laboratoriyası aşağıdakı tərkibdə elmi iş aparmışdır.

№	Adı, soyadı və atasının adı	Elmi dərəcəsi	Vəzifəsi	Doğulduğu tarix
1.	Hüseynova Ülviyyə Hüseyn qızı	filologiya üzrə fəlsəfə doktoru	tam ştat elmi işçi	1971
2.	Eyvazov Pərvin Eyvaz oğlu	---	0,5 ştat kiçik elmi işçi	1987
3.	Bayramov Ramil Əkbər oğlu	---	0,5 ştat kiçik elmi işçi	1985
4.	Fərəcov Anar Tofiq oğlu	---	tam ştat baş laborant	1989

QRANTLAR ƏSASINDA YERİNƏ YETİRİLƏN ELMİ TƏDQIQAT İŞLƏRİ

Eyvazov Pərvin Eyvaz oğlu «Bəkir Çobanzadənin elmi yaradıcılığında dil tarixi məsələlərinin aktual istiqamətləri» - Universitə daxili «50+50» qrantı

Fərəcov Anar Tofiq oğlu «Sosial şəbəkələrin dilə təsiri» - Universitə daxili «50+50» qrantı

AMEA İLƏ ELMİ ƏLAQƏLƏR

Fil.ü.f.d. Ü.H.Hüseynova AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun elmlər doktoru proqramı üzrə dissertantıdır.

«TÜRKOLOJİ ARAŞDIRMALAR» ETL-də APARILAN ELMİ-TƏDQIQAT İŞLƏRİNİN ƏSAS İSTIQAMƏTLƏRİ, ADI, SAYI, QISA ANNOTASIYASI VƏ YERİNƏ YETİRİLMƏSİ

İSTIQAMƏT: Dilçilik

PROBLEM: Türkologiyanın aktual problemləri

MÖVZU: Bəkir Çobanzadə və türkologiyanın aktual problemləri

Laboratoriyada türk dillərinin tarixi, inkişafı, müasir vəziyyəti və görkəmli türkoloqların elmi yaradıcılığının tədqiqi bağlı elmi-tədqiqat işləri aparılır. XX əsr Azərbaycan dilçiliyinin yaranmasında və inkişafında, bu dilçiliyin geniş mənada türkologiya ilə bağlanması

müstəsna xidmət göstərmiş professor Bəkir Çobanzadənin elmi yaradıcılığı müntəzəm və hərtərəfli tədqiq olunacaq, geniş tarixi-türkoloji araşdırmalar aparılacaqdır.

Rəhbər: akad. T.İ.Hacıyev

İş A Türk dillərinin etnoqrafik leksikası

İcraçı fil.f.d. Hüseynova Ü.H.

2014-cü ildə aparılan “**Karluq qrupu türk dillərinin etnoqrafik leksikası**” mövzusunda elmi plan işində türk dillərinin etnoqrafik leksikası tədqiq olunur. Tədqiqat işin karluq qrupu türk dillərinin etnoqrafik leksikasını toplanılmış, onun xüsusiyyətləri araşdırılmış, oğuz və qıpçaq qrupları ilə müqayisəli şəkildə fərqləri cəhətləri ortaya çıxarılmışdır. Tədqiqat işində karluq dillərinin – özbək və uyğur dillərinin etnoqrafik leksikası hərtərəfli və sistemli şəkildə araşdırılmış, tədqiqata cəlb olunan leksik qat tarixi və müasir aspektlərdən, nəzəri və praktik cəhətdən təhlil olunmuşdur. Burada ilk dəfə etnoqrafik leksikanın tarixi, linqvistik, etnoqrafik və folklor faktları əsasında yaranması və mövcudluğu yeni istiqamətdə zəngin dil nümunələri ilə izah olunmuşdur.

Etnoqrafik leksikanın təhlil edilməsi türk dillərinin tarixi, etnik kökü, mədəniyyəti ilə bağlı bir sıra məsələlərin həllində əhəmiyyətli bir tədqiqatın nəticələrindən türk dillərinin tarixi leksikologiyası, etnoqrafiyası, etnogenezi məsələlərinin öyrənilməsi, həmçinin türk dillərinin leksikasının müqayisəli şəkildə tədqiqi zamanı istifadə etmək olar.

Tədqiqatın materiallarından ali məktəblərin filologiya fakültələrində türkologiyaya aid kurslarda istifadə etmək olar.

Tədqiqat işinin elmi nəticələri beynəlxalq elmi konfransda aprotasiyadan keçmiş, konfrans materiallarında dərc olunmuşdur. Bundan əlavə elmi məcmuələrdə məqalə şəklində çap olunmuşdur.

İş B Bəkir Çobanzadənin elmi yaradıcılığında dil tarixi məsələləri

İcraçı Eyvazov P.E.

Bəkir Çobanzadənin elmi yaradıcılığında tarixi morfoloji məsələləri.

Tədqiqat işində Bəkir Çobanzadənin dilimizin morfoloji quruluşu ilə bağlı araşdırmalarından bəhs olunur.

Bəkir Çobanzadə dilimiz haqqında yeni mərhələdə - tədqiqatların, demək olar ki, systemsiz və bəsit olduğu bir zamanda böyük məktəb yaratmışdır. Bununla da o, dilimizin fonetik, leksik, qrammatik quruluşu, tarixi inkişaf mərhələləri haqqında geniş və əhatəli orijinal əsərlər ortaya çıxarmışdır. Elmi yaradıcılığında dilimizin müasir vəziyyəti ilə yanaşı, onun tarixi inkişaf mərhələləri, bu mərhələlərdə baş verən mühüm dəyişikliklər haqqında tutarlı faktlarla araşdırmalar aparmışdır.

Bu mənada, elmi işdə görkəmli alimin dilimizin morfoloji quruluşunun əsasını təşkil edən qrammatik kateqoriyaların tarixi inkişafı, qrammatik şəkilçilərin tarixi və müasir vəziyyəti ilə bağlı tədqiqatları araşdırılır. Müəllif öz araşdırmasında B.Çobanzadənin elmi əsərləri ilə yanaşı bu istiqamətdə aparılmış müasir araşdırmalara da müraciət etmiş, müqayisələr aparmışdır.

İş C Bəkir Çobanzadənin dilçilik görüşləri

İcraçı Bayramov R.Ə.

Bəkir Çobanzadənin Azərbaycan dilçiliyində rolu

Elmi-tədqiqat işində görkəmli dilçi alim, professor Bəkir Çobanzadənin Azərbaycana gəlişindən sonra Azərbaycan dilçiliyi sahəsindəki fəaliyyətindən danışılır. Alimin dilçiliyimizin inkişafında nə qədər böyük rola malik olması konkret faktlarla işıqlandırılır. Bəkir Çobanzadənin termin və terminologiya məsələləri ilə bağlı fəaliyyəti və gördüyü işlər diqqətimizi daha çox çəkdiyi üçün onun termin və terminologiyaya aid yazdığı məqalə, tezis və məruzələrində irəli sürdüyü fikirlərinə, mülahizələrinə xüsusi diqqət ayrılır və onlara elmi şərh

verilir. Həmçinin dilçiliyimizin, xüsusilə də Azərbaycan terminologiyasının bugünkü inkişafının əsasında məhz Bəkir Çobanzadənin ideyalarının dayandığı və həmin ideyaların bu gün də aktual olduğu diqqətə çatdırılır.

DƏRC OLUNMUŞ ELMİ İŞLƏRİN XARAKTERİSTİKASI

№	İşin adı	İşin növü	Nəşriyyat, jurnal və s. adı	Müəlliflər
Respublikada məqalə				
1.	Лексика материальной культуры (на материале кыпчакских языков)	Məqalə	Ramiz Əskərə nəfis ərməğan. Bakı: «MBM», 2014, s. 278-284	Hüseynova Ü.H.
2.	Концепты «добрый дух» и «злой дух» в тюркском языковом сознании	Məqalə	Gəncə Dövlət Universitetinin Elmi Xəbərləri, 2014, № 3, s. 145-154	Hüseynova Ü.H.
3.	Реализация концепта «смерть» в древнетюркском языковом сознании	Məqalə	Dil və ədəbiyyat, 2014, № 4, s. 124-129	Hüseynova Ü.H.
4.	Национально-культурная специфика концепта «смерть» (на материале древнетюркских памятников)	Məqalə	Filologiya məsələləri, 2014, № 10, s. 78-86	Hüseynova Ü.H.
5.	Bəkir Çobanzadə və terminologiya məsələləri	məqalə	Terminologiya məsələləri. Bakı, 2014, № 1, s. 182-188	Bayramov R.Ə.
6.	Azərbaycan dilində psixologiya terminlərinin yaranma yolları və üsulları	məqalə	ADPU-nun Elmi Xəbərləri. Bakı, 2014, № 3, s. 288-290	Bayramov R.Ə.
7.	Yazıçı diplomatiyası. Mir Cəlal: qələmi və əməli	məqalə	İlyas Əfəndiyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş Respublika elmi konfransının materialları, Bakı, 2014, s. 314-321	Eyvazov P.Ə.
8.	Dövlət dilinin adlandırılması – problemə tarixi, ənənəvi vəsiyyəti yanaşma	məqalə	M.Ə.Rəsulzadənin 130 illik yubileyinə həsr olunmuş Respublika elmi konfransının materialları, Bakı, 2014, s. 518-521	Eyvazov P.Ə.
9.	Bəkir Çobanzadənin dilçilik araşdırmalarında fonetika məsələləri	məqalə	BDU-nun 95 illik yubileyinə həsr olunmuş Respublika elmi konfransının materialları, Bakı, 2014,	Eyvazov P.Ə.

			s. 278-283	
Xaricdə məqalə				
10.	Bekir Çobanzadə və türk dillərinin çağdaş sorunları	məqalə	İhsan Doğramacı Bilkənd Universitetində keçirilmiş “Beynəlxalq türk dili” qurultayının materialları, Ankara, 2014, s. 321-330	Eyvazov P.E.
Respublikada tezis				
	Azərbaycan dilinin terminoloji sistemində psixologiya terminləri	tezis	Azərbaycan xalqının Ümimmili Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 91-ci ildönümünə həsr olunmuş Gənc Tədqiqatçıların II Beynəlxalq elmi konfransının materialları. Bakı, 18-19 aprel 2014-cü il, s. 209-210	Bayramov R.Ə.
Rəyçi				
4.	G.Vəliyeva. Azərbaycan dialektologiyası	Rəy	G.Vəliyeva. Azərbaycan dialektologiyası. Bakı: Nurlan, 2014, 121 s.	Hüseynova Ü.H.
5.	G.Vəliyeva. Qədim türk dili	Rəy	G.Vəliyeva. Qədim türk dili. Bakı: Nurlan, 2014, 118 s.	Hüseynova Ü.H.

XARİCİ DÖVLƏTLƏRİN TƏHSİL VƏ ELMİ MÜƏSSİSƏLƏRİ İLƏ ƏLAQƏLƏR – P.E.Eyvazov 29 iyul-25 iyul 2014-cü il tarixində Bilkənd Universitetində “Türkce yaz eđitim” kurs proqramı çərçivəsində yay məktəbində iştirak edib.

ELMİ-TƏDQIQAT İŞLƏRİNİN NƏTİCƏLƏRİNİN TƏTBİQİ

Etnoqrafik leksikanın təhlil edilməsi türk dillərinin tarixi, etnik kökü, mədəniyyəti ilə bağlı bir sıra məsələlərin həllində əhəmiyyətlidir. Tədqiqatın nəticələrindən türk dillərinin tarixi leksikologiyası, etnoqrafiyası, etnogenezi məsələlərinin öyrənilməsi, həmçinin türk dillərinin leksikasının müqayisəli şəkildə tədqiqi zamanı istifadə etmək olar.

Tədqiqatın materiallarından ali məktəblərin filologiya fakültələrində türkologiyaya aid kurslarda istifadə etmək olar.

«TÜRKOLOJİ ARAŞDIRMALAR» ELMİ-TƏDQIQAT LABORATORİYASININ İŞÇİLƏRİNİN 2014-cü İLDƏ KONFRANS VƏ SİMPOZİUMLARDA İŞTİRAKI

Kiçik elmi işçi Eyvazov Pərvin Eyvaz ođlu

1. Yazıçı diplomatiyası. Mir Cəlal: qələmi və əməli / İlyas Əfəndiyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş Respublika elmi konfransının materialları, Bakı, 2014

2. Dövlət dilinin adlandırılması – problemə tarixi, ənənəvi vəsiyasi yanaşma/ M.Ə.Rəsulzadənin 130 illik yubileyinə həsr olunmuş Respublika elmi konfransının materialları, Bakı, 2014

3. Bəkir Çobanzadənin dilçilik araşdırmalarında fonetika məsələləri / BDU-nun 95 illik yubileyinə həsr olunmuş Respublika elmi konfransının materialları, Bakı, 2014

4. Bekir Çobanzadə və türk dillərinin çağdaş sorunları / İhsan Doğramacı Bilkənd Universitetində keçirilmiş “Beynəlxalq türk dili” qurultayının materialları, Ankara, 2014

Kiçik elmi işçi Bayramov Ramil Əkbər oğlu

1. Azərbaycan dilinin terminoloji sistemində psixologiya terminləri / Azərbaycan xalqının Ümimmili Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 91-ci ildönümünə həsr olunmuş Gənc Tədqiqatçıların II Beynəlxalq elmi konfransının materialları. Bakı, 18-19 aprel 2014-cü il.

ETL-də ELMİ KADRLARIN HAZIRLANMASI

Fil.ü.f.d. Ü.H.Hüseynova 2014-cü ildə AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun elmlər doktoru proqramı üzrə dissertanturasına 5714.01 – “Müqayisəli-tarixi və müqayisəli-tipoloji dilçilik” ixtisası üzrə qəbul olunub.

A.T.Fərəcov 2014-cü Bakı Dövlət Universitetinin fəlsəfə doktoru proqramı üzrə dissertanturasına 5704.01 – “Dil nəzəriyyəsi” ixtisası üzrə qəbul olunub.

P.E.Eyvazov Bakı Dövlət Universitetinin fəlsəfə doktoru proqramı üzrə əyani doktorantıdır.

R.Ə.Bayramov Azərbaycan Dillər Universitetinin fəlsəfə doktoru proqramı üzrə əyani doktorantıdır.

ƏSAS NƏTİCƏLƏR VƏ TƏKLİFLƏR

Etnoqrafik leksikanın təhlil edilməsi türk dillərinin tarixi, etnik kökü, mədəniyyəti ilə bağlı bir sıra məsələlərin həllində əhəmiyyətlidir. Tədqiqatın nəticələrindən türk dillərinin tarixi leksikologiyası, etnoqrafiyası, etnogenezi məsələlərinin öyrənilməsi, həmçinin türk dillərinin leksikasının müqayisəli şəkildə tədqiqi zamanı istifadə etmək olar.

Tədqiqatın materiallarından ali məktəblərin filologiya fakültələrində türkologiyaya aid kurslarda istifadə etmək olar.

Türkologiya kafedrasının müdiri:

akad. T.İ.HACIYEV